ROK XIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 3

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1938 ROKU

SZTUCZNE WŁÓKNA

Rozwój światowego przemysłu włókna sztucznego w r. 1937 przedstawia linię raczej niejednolitą. W pierwszym półroczu roku ubiegłego popyt na włókno sztuczne był dość intensywny, następne 6 miesięcy wykazują znaczne osłabienie, tak że pod koniec roku widzimy niemal wszędzie zmniejszenie załóg robotniczych, hamowanie prowadzonych inwestycyj itp. W Stanach Zjednoczonych np. produkcja wzrosła o kilka % w stosunku do 1936 r. jednakże sprzedaż spadła o 50%, przy czym i tutaj spadek daje się odczuwać głównie w II półroczu. Jest rzeczą charakterystyczną, że od r. 1932 nie obserwowano tak małych wyników sprzedaży, a rezultatem tego stanu rzeczy był oczywiście wzrost remanentów. Trudno jest zupełnie dokładnie podać przyczyny osłabienia koniunkturalnego: po części był to może zbyt raptowny wzrost fabrykacji sztucznego włókna w ostatnich kilku latach, do pewnego stopnia zmienność i nietrwałość pogody, wreszcie niepokój polityczny, niewątpliwie oddziaływujący na te dziedziny przemysłu, które nie są związane z przemysłem wojennym.

Z liczb, które podajemy poniżej, a które dotyczą rynku polskiego, wynika że w pierwszym półroczu 1937 produkcja i sprzedaż miały tendencję raczej zwyżkową:

przędza sztucznego jedwabiu

produkcja za styczeń — czerwiec	3.588	ton
sprzedaż za styczeń — czerwiec	3.521	„

sztuczne włókno cięte

produkcja za styczeń — czerwiec	681	ton
sprzedaż za styczeń — czerwiec	479	„

ostatnie zaś pięć miesięcy roku:

przędza sztucznego jedwabiu

produkcja lipiec — listopad	2.178	ton
sprzedaż lipiec — listopad	1.711	„

sztuczne włókno cięte

produkcja lipiec — listopad	287	ton
sprzedaż lipiec — listopad	193	„

Ceny przędzy sztucznego jedwabiu utrzymywały się naogół na poziomie roku 1936, z pewną tendencją zniżkową.

Produkcja sztucznych włókien ciętych nie posunęła się naprzód, a jedną z ważniejszych przyczyn było wprowadzenie na rynek polski produktu włoskiego, tańszego od krajowego, po zniżonej stawce celnej, wskutek czego znaczne inwestycje, poczynione przez fabryki krajowe, nie mogły być wykorzystane w należyty sposób.

Należy tu wspomnieć jeszcze o próbach, zakrojonych w Polsce na szerszą skalę — fabrykacji t. zw. kotoniny, jako też o fabryce „Lanitalu", t. j. upodobnionego do wełny włókna, opartego na kazeinie. Fabryka ta jest już na ukończeniu i niewątpliwie rzuci swój produkt na rynek w r. 1938. Jedna z fabryk krajowych wprowadziła też przędzenie sztucznych włókien ciętych i wypuszcza je na rynek pod nazwą „Artex".

Wreszcie trzeba stwierdzić we wszystkich trzech fabrykach krajowych znaczny postęp techniczny, co znajduje swój wyraz w ulepszonej jakości włókna, które jest czystsze, mniej włochate, dzięki czemu i zastosowalność jego jest większa. Pod tym względem rok 1937 zaznaczył się w Polsce bardzo wielkimi inwestycjami.

Poprawiły się też znakomicie warunki higieniczne w fabrykach polskich, albowiem wszędzie znajdujemy ulepszoną wentylację sal fabrycznych, przymusową gimnastykę dla robotnic, wreszcie zupełne oddzielenie sal jadalnych od szatni i rozbieralni.

Eksport przędzy sztucznego jedwabiu był utrudniony, to też konstatujemy jego zmniejszenie w roku 1937. Przyczyny są ogólnie znane — zamknięcie granic, zmniejszenie kontygentów, wreszcie trudności dewizowe.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dn. 27 stycznia 1938 zmarł ś. p. Józef Bądzyński, członek Zarządu Sp. Akc. „L. Spiess i Syn". Zmarły pracował w firmie od 36 lat, a rozpocząwszy pracę jako urzędnik buchalteryjny przeszedł wszystkie szczeble pracy zawodowej na terenie firmy, objąwszy wreszcie stanowisko członka Zarządu.

Wieloletnie doświadczenie i wysoka kompetencja w zakresie powierzonych przez Sp. Akc. „L. Spiess i Syn" działów pracy pozyskała Zmarłemu wszechstronne zaufanie i szczerą przyjaźń kolegów i współpracowników.

MOŚCICE I CHORZÓW

Ogłoszone zostało drukiem sprawozdanie z działalności Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie za rok operacyjny 1936/37.

Rok ten wykazał wyraźny wzrost produkcji, która osiągnęła w Mościcach 83% całkowitej zdolności produkcyjnej, a w Chorzowie — 53%. W porównaniu do liczb zeszłorocznych, które wynosiły 67% i 40% — stanowi to znaczną poprawę. Wyższego stopnia zatrudnienia nie starano się osiągnąć, gdyż wskutek zaniechania inwestycji w okresie kryzysowym — nastąpiło już obecnie przeciążenie niektórych działów fabrycznych, nie pozwalając na wyższe uruchomienie całości zespołu.

Ogólna produkcja Zjednoczonych Fabryk w przeliczeniu na azot związany i bezwodnik kwasu fosforowego wyniosła:

w nawozach	27.006 ton azotu związanego
w prod. chemiczn.	4.008 ton azotu związanego
w supertomasynie	12.194 ton P_2O_5.

W porównaniu do r. 1933/34, przyjętego jako 100 produkcja za r. 1936/37 wyniosła:

w nawozach azotowych	132,4%
w prod. chemiczn. azot.	158,4%
w supertomasynie	387,1%

Sprzedaż wzrosła w porównaniu do lat poprzednich o 37,4%.

Rok sprawozdawczy zakończony został nadwyżką przekraczającą 13 milionów złotych i zyskiem netto, przewyższającym 5 milionów złotych. Pełny odpis amortyzacyjny wyniósł przeszło 8 milionów złotych. W r. 1936/37 zainwestowano przeszło 4 miliony złotych.

SAMOLOTY OD PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Dn. 15 stycznia 1937 odbyła się uroczystość przekazania władzom L. O. P. P. samolotu typu RWD8, ufundowanego przez Sp. Akc. „Strem".

Łącznie z eskadrą samolotów, ofiarowanych w roku ubiegłym przez Tomaszowską Fabrykę Sztucznego Jedwabiu, jest to już czwarty samolot, ufundowany przez polski przemysł chemiczny celem szkolenia polskich pilotów i obserwatorów.

Uroczystość miała miejsce na terenie prywatnej wytwórni samolotów RWD, która ma wielkie zasługi w zakresie konstrukcji i budowy oryginalnych polskich płatowców. W przemówieniach, jakie zostały wygłoszone podczas aktu przejmowania samolotu, Prezes L. O. P. P., Gen. Berbecki oraz Prezes Zarządu Sp. Akc. „Strem", Dr J. Landau — podkreślali zarówno doniosłość inicjatywy przemysłu chemicznego, jak zasługi wykonawców — fabryki samolotów.

Byłoby ze wszech miar pożądane, aby inne przedsiębiorstwa chemiczne, pragnące się przyczynić do wzmożenia siły obronnej Państwa i szkolenia kadrów lotnictwa, poszły za przykładem Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu i Sp. Akc. „Strem", kierując swą ofiarność ku ufundowaniu dalszych samolotów — jak teraz najpotrzebniejszego typu RWD-17.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Muzeum Techniki i Przemysłu ogłoszona została nader interesująca broszura p. t. „Rzeczywistość gospodarcza Polski i zamierzenia ku poprawie". Są to zebrane razem reprodukcje 22 tablic, wystawionych w Muzeum, a ilustrujących w plastyczny sposób najważniejsze dane statystyczne, dotyczące zagadnień przemysłowo-gospodarczych w Polsce. Po przez wszystkie tablice i zestawienia przewija się teza o konieczności szerszego uprzemysłowienia Polski, a zwłaszcza ziem wschodnich naszego kraju.

W zeszycie 1 i 2 „Przeglądu Gospodarczego" z roku bieżącego ogłoszony został drukiem interesujący referat, wygłoszony przez Dr S. Otolskiego w Tow. Wojskowo-Technicznym p. t. „Przemysł farmaceutyczny i surowce krajowe na tle wymiany towarowej z zagranicą". Referat ten ukazał się również w oddzielnej odbitce.

Opracowanie to zasługuje na szczególną uwagę, gdyż precyzuje w sposób niezwykle ścisły i dokładny stan obecny i możliwości rozwojowe polskiego przemysłu chemiczno-farmaceutycznego; zgrupowanie materiału faktycznego jest bardzo trafne i pozwala na wyrobienie sobie jasnego sądu o istocie rzeczy.

Nakładem Zakładów Techniki Wodnej „Filtrator" w Warszawie, Wilcza 53, ogłoszona została ciekawa broszura pióra Inż. B. Rudzińskiego p. t. „Woda na usługach zdrowia i przemysłu".

Zwłaszcza przemysł chemiczny, który odbiera i oddaje wielkie ilości wody, jest zainteresowany w racjonalnym rozwiązaniu zagadnienia oczyszczenia wody użytkowej i asenizacji wód ściekowych. Broszura zawiera opis rozmaitych metod czyszczenia wody, opartych na oryginalnych polskich pomysłach, eksploatowanych przez firmę „Filtrator".

POMOC ZIMOWA

Poniżej podajemy dalsze sumy, zadeklarowane przez fabryki należące do Związku Przemysłu Chemicznego na Pomoc Zimową w r. 1938.

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu	108.300.— zł
„Lignoza" Sp. Akc.	44.598,50 „
„Stomil" Sp. Akc.	10.000,— „
Pabianicka Sp. Akc. Przemysłu Chemicznego	9.000,— „
Sp. Akc. „Nitrat"	13.705,03 „
Sp. Akc. Dr A. Wander	4.037,11 „
Zakł. Przemysł. „Boryszew"	3.809,02 „
„Wolbrom" Sp. Akc.	3.000,— „
„Fr. Karpiński" Sp. Akc.	2.761,15 „
„Fungus" Sp. z o. o.	217,30 „

Pierwsze ofiary fabryk chemicznych przeznaczone na Pomoc Zimową r. 1938 zostały wyszczególnione przez nas w Nr 2 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego".

INFORMACJE EKSPORTOWE

W lutym r. b. przewidziane jest podjęcie rokowań kontyngentowych z *Łotwą* i *Grecją*.

Odbyło się w Zurichu posiedzenie Komisji mięszanej *polsko-szwajcarskiej* do spraw obrotów handlowych.

Posiedzenie komisji *polsko-włoskiej* do spraw obrotów handlowych rozpocznie się w Rzymie w dniu 31 stycznia; termin posiedzenia komisji *polsko-niemieckiej* przewidziany jest na dzień 15 lutego r. b.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr 3 „Informatora Eksportowego").

Argentyna. Przedłużenie na rok 1938 — 100%-owego dodatku do ceł przywozowych.

Australia. Zmiana stawek celnych na pokosty, lakiery i żywice syntetyczne.

Bułgaria. Opłaty dodatkowe od papierów foto- i heliograficznych.

Czechosłowacja. Wprowadzenie ograniczeń przywozu na sól glauberską kalcynowaną i żelazokrzem.

Dania. Zniesienie ograniczeń przywozu w stosunku do terpentyny.

Finlandia. Obniżenie ceł na wyroby z gumy twardej i prochy.

Meksyk. Zmiana ceł na preparaty chlorowe.

KRONIKA

Dn. 27 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego na którym została przyjęta w poczet członków Związku Sp. z o. o. „Fungus", Warszawa, Nowogrodzka 49.

Zarząd zatwierdził powołanie na terenie Związku Grupy Fabryk Sadzy pod przewodnictwem p. Dyr. Zygmunta Porowskiego.

Zdecydowano, że zwyczajne Walne Zgromadzenie Związku odbędzie się w marcu, a w każdym razie przed Świętami Wielkiej Nocy i będzie zapewne połączone z posiedzeniem Sekcji Eksportowej Związku, celem wysłuchania referatu i przeprowadzenia dyskusji na tematy eksportowe. Zebranie odbędzie się we wczesnych godzinach popołudniowych, a jako dzień tygodnia obrano czwartek.

Zarząd wysłuchał wreszcie sprawozdania z bieżących prac Związku, w szczególności w zakresie spraw eksportowych.

Działalność w kierunku racjonalnego zużywania odpadków prowadzona jest obecnie w szeregu krajów, z coraz wydatniejszymi rezultatami. Ze szczególnym napięciem akcja odpadków prowadzona jest w Niemczech, gdzie przedmiotem spotęgowanej uwagi są zarówno odpadki śmietniskowe, domowe, jak i przemysłowe. Niemieckie branżowe związki przemysłowe systematycznie publikują wiadomości, dotyczące zaofiarowań poszczególnych partii odpadków. Przykład ten jest godny naśladowania. Chętnie drukować będziemy zawiadomienia informujące o partiach odpadków, przeznaczonych do sprzedaży i poszukujących odbiorców.

Wydział Powiatowy w Kolbuszowej donosi, że na terenie powiatu gromada Przyłęk-Podlesie leży znaczny obszar ziemi, o powierzchni ok. 250 ha, nadający się do budowy fabryki i oferowany po bardzo niskich cenach. Bliższych wiadomości co do nabycia tego terenu udzielić może Wydział Powiatowy w Kolbuszowej.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr 4 z dnia 24 stycznia r. b. ogłoszone zostały pod poz. 27 przepisy wykonawcze do Ustawy o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego.

Zgodnie z tymi przepisami każdy zakład pracy, zatrudniający powyżej 33 osób, obowiązany jest do dn. 23 lutego 1938 przesłać właściwej publicznej instytucji pracy wykaz, zawierający:

1) liczbę pracowników umysłowych i fizycznych zatrudnionych w zakładzie,

2) imienny spis zatrudnionych w zakładzie uczestników walki o niepodległość,

3) liczbę miejsc, podlegających jeszcze obsadzeniu przez uczestników walk o niepodległość.

ECHA

P. Ekis, łotewski Minister Skarbu, w czasie swego pobytu w Polsce odwiedził w dn. 19 stycznia Tomaszowską Fabrykę Sztucznego Jedwabiu. W wycieczce do Tomaszowa wziął udział p. Minister A. Roman, p. Wice-Minister A. Rosc, poseł łotewski p. Walters wraz z otoczeniem oraz szereg osób z Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Goście z Łotwy podkreślali swe zadowolenie zarówno z wrażeń doznanych przy zwiedzeniu fabryki, jak i z całości organizacji przyjęcia.

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ FIRMY EDWARD GRONIOWSKI W WARSZAWIE, Srebrna 16.

	Cena w zł. za 1 kg.
Aceton	3.30
Ałun chromowy	0.68
Ałun krystaliczny	0.50
Antychlor krystaliczny	0.39
Biel cynkowa	0.70
Biel ołowiana	1.40
Boraks krystal.	0.80
Cerezyna biała II gat	1.80
Cerezyna żółta II gat	1.60
Chlorek magnezu	0.26
Chlorek baru	0.68
Chlorek cynku 98 100%	1.20
Chlorek wapna	0.41
Chlorek wapnia	0.28
Dwuchromian potasu	1.40
Dwuchromian sodu	1.15
Degras orygin. Stadlera Moelon I	1.30
„ „ „ „ II	1.15
Dekstryna biała	0.68
* Esencja octowa 80%	2.60
Emetyk	6.—
* Formalina 40%	1.60
Fosforan sodowy 3' zasadowy	0.80
Fenol krystal.	3.15
Fluorek sodu	1.65
Glukoza nieskażona	0.70
Kaolina	0.14
Kreda zwykła szlamowana	0.08
Kreda ch. cz.	0.50
Kalafonia krajowa	0.73
Kalafonia amerykańska „Hercules“ N. jasna	1.10
* Kwas octowy 30% techn.	1.—
Kwas mrówkowy	2.40
Kwas mlekowy 50%	1.25
Kwas mlekowy 80%	2.20
* Kwas fosforowy chem. czysty	2.60
* Kwas fosforowy techniczny	2.25
Kremotartar	2.85
Kwas cytrynowy	4.40
* Kwas solny techn.	0.16
Kwas winowy kryst.	4.50
Litopon 30%	0.76
Minia ołowiana 99/100%	1.15
Minia żelazna	0.50
Nadboran sodowy	3.70
Nadmanganian potasu	3.—
Naftalin	0.70
Nigrozyna wodna	8.—
Nigrozyna tłuszczowa	12.—
Olej rycynowy techniczny	1.90
Olej rycynowy med.	2.30
Olej kostny	3.80
Olej turecki 50%	0.85
Olej turecki 80%	1.50
Oropon (bejca dla skór) niem.	1.65
Bejca dla skór „Peroly“ franc.	1.—
Octan sodu	1.05
Ozokeryt czarny	2.—
Ozokeryt bielony	3.80
Parafina w taflach	1.15
Woda utleniona 30%	3.50
Siarka	0.32
Siarczan glinu	0.25
Siarczan żelaza	0.15
Sól szczawikowa	1.60
Sól glauberska kryst.	0.09
Sól gorzka	0.21
Sadze angielskie	1.—
Tłuszcz z wełny ciemny	0.60
„ „ „ jasny	0.85
Woda utleniona 30%	3.50

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy rozumieć je za 1 kg loco skład Warszawa, wraz z opakowaniem; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć — bez opakowania.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“. Łódź tel. 195-96 195-97; Warszawa, Piusa XI. 3 m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.

Dwuchromian potasu i dwuchromian sodu, sól glauberska kalc:
Tow. Fabryk Portl. Cem. „WYSOKA“ Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka Nr. 7, fabryka w Wrzosowej, p-ta Częstochowa 4. Wyłączna sprzedaż: D/H. Maurycy Luxemburg. Warszawa, Senatorska 28/30, tel. 6-00-19.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT - LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Leszno 15, tel. 11-06-81.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 333-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY w POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Siarczek węgla:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Soda amoniakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY w POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna oraz kalcynowana, odwodniona:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.